

۱۲۹ ۳۲ ۳۰

آسیب‌های اجتماعی (نوپدید)

با تاکید بر تئوری‌های زیربنایی و راهکارهای مقابله‌ای

مولفان:

دکتر مهرانگیز شعاع کاظمی

(استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه الزهراء (س))

دکتر مهر آور مومنی جاوید

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۴۰۱

سرشناسه: شعاع کاظمی، مهرانگیز، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌های اجتماعی (نوپدید): با تأکید بر تئوری‌های زیربنایی و
راهکارهای مقابله‌ای / مولفان مهرانگیز شعاع کاظمی، مهرآور مومنی جاوید
مشخصات نشر: تهران: آوای نور، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۳۷۵ ص. | تیپک 978-600-5413-68-7
وضعیت فهرست نویسی: فیبا یادداشت: کتابنامه: ص ۳۶۵ - ۳۷۵.
موضوع: انحراف اجتماعی، منجر گسیختگی اجتماعی، تکنولوژی اطلاعات - جنبه‌های
اجتماعی، تکنولوژی اطلاعات -- جنبه‌های اخلاقی
شناسه افزوده: مومنی جاوید، مهرآور، ۱۳۵۶-
رده بندی کنگره: HM۱۳۹۰۸۱۱/۷۱۵
رده بندی دیویی: ۵۴۲/۳۰۲
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۳۱۸۴۹

آسیب‌های اجتماعی (نوپدید)

با تأکید بر تئوری‌های زیربنایی و راهکارهای مقابله‌ای
تألیف: دکتر مهرانگیز شعاع کاظمی - دکتر مهرآور مومنی جاوید
صفحه آرا: منیرالسادات حسینی
لیتوگرافی: راپیدگرافیک
چاپ هفتم ۱۴۰۱
تیراژ: ۳۰۰ جلد
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۶۸-۷

تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹
تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۲۰۰۰۰۰ تومان

"فهرست مطالب"

بخش اول

۲۱	فصل اول: ماهواره و آسیب های ناشی از آن
۲۱	مقدمه
۲۲	تعریف ارتباط
۲۲	نظریه های ارتباطات
۲۴	اهمیت و اثر وسایل ارتباط جمعی
۲۵	دشمن آشکار و تهاجم خاموش
۲۶	فن آوری ماهواره و آمار تقریبی آن
۲۶	کارکرد های خانواده
۳۴	ماهواره و وضعیت آن در ایران
۳۴	آخرین وضعیت شبکه های تلویزیونی قابل دریافت در ایران
۳۴	از نظر مخاطب شناسی در ایران
۳۴	رویکرد نامناسب به ماهواره ها
۳۵	اشاعه فحشا و بی بندوباری
۳۵	پیام های بازرگانی بین برنامه های ماهواره ای
۳۸	تقابل فرهنگ دینی و غربی در برنامه های ماهواره ای
۳۸	کشورهای مختلف برای مقابله با ماهواره چه سیاست ها و خط مشی هایی را اتخاذ کرده اند؟
۳۸	آیا کشورهای منطقه هم در خصوص ماهواره دچار تنش ها و نگرانی هایی هستند؟
۳۹	آینده ماهواره را چگونه می بینید؟
۳۹	نتیجه گیری
۴۲	پیشنهادات
۴۵	فصل دوم: آسیب شناسی اثرات استفاده از اینترنت
۴۵	مقدمه

۴۷ رسانه ها
۴۸ اینترنت
۵۲ نظریه های جامعه پذیری در ارتباط با رسانه
۵۴ نظریه استفاده - خشنودی
۵۶ نظریه کارکرد رسانه ها
۵۷ نظریه های روانشناسی اعتیاد فرد به اینترنت
۵۷ نظریه پویایی روانی و شخصیت
۵۷ فرآیندهای بیولوژیکی
۵۸ نظریه رفتاری
۵۸ نظریه شناختی
۵۸ نظریه شناختی - رفتاری
۵۹ عوامل اجتماعی
۶۰ گم نامی
۶۰ راحتی و آسودگی
۶۱ گریز
۶۱ چت
۶۳ تاثیرات اینترنت بر روابط در خانواده
۶۴ انواع آسیب های فردی و روان شناختی اینترنت
۶۴ تاثیر اینترنت بر فرهنگ نوجوانان
۶۵ تاثیر اینترنت بر هویت نوجوانان
۶۶ مشکلات ایجاد هویت جدید در فضای مجازی
۶۶ هرزه نگاری در اینترنت
۶۸ نتیجه گیری
۶۹ پیشنهادات
۷۱ فصل سوم: جرایم اینترنتی
۷۱ مقدمه
۷۲ تعاریف جرائم کامپیوتری
۷۵ تئوریهای مرتبط با کج رفتاری و جرم شناسی
۷۵ نظریه یادگیری اجتماعی
۷۷ تئوری خنثی سازی سایکز و ماترا

۷۸.....	تئوریهای مرتبط با فضای سایبر
۷۸.....	تئوری شری ترکلدر باب فرهنگ دیجیتال و شکل گیری خود در فضای مجازی
۷۹.....	شکل گیری اجتماعات مجازی
۸۰.....	انگیزه های مشارکت در اجتماعات مجازی
۸۱.....	جمع بندی تئوریکي
۸۳.....	عناصر اصلی جرایم سایبر
۸۳.....	مکان
۸۴.....	قربانیان
۸۴.....	مجرمان
۸۴.....	تهدید
۸۵.....	تفاوت جرایم سایبر از جرایم عادی
۸۶.....	انواع جرایم سایبر
۸۶.....	هک و فعالیتهای مرتبط با آن
۸۶.....	هکر
۸۶.....	کراکر
۸۷.....	ویروس و دیگر برنامه های خرابکارانه:
۸۸.....	ورود به حریم خصوصی
۸۸.....	کلاهبرداری و سرقت
۸۹.....	قمار پورنوگرافی و دیگر جرایم علیه اخلاق
۹۰.....	کمین کردن، اذیت کردن و سخنان تفر انگیز گفتن
۹۰.....	مزاحمین اینترنتی!!!
۹۳.....	سایبر تروریسم
۹۴.....	جرایم اینترنتی در ایران
۹۴.....	تعریف جرایم رایانه‌ای در ایران
۹۵.....	مبنای تشخیص جرایم اینترنتی
۹۵.....	قانون ایران درباره جرایم اینترنتی
۹۵.....	بررسی قوانین کیفری ایران پیرامون جرائم رایانه‌ای
۹۶.....	پلیس سایبر در ایران
۹۷.....	نتیجه‌گیری
۹۹.....	پیشنهادات

فصل چهارم: همسریابی اینترنتی ۱۰۱

مقدمه ۱۰۱

ازدواج اینترنتی ۱۰۳

تعریف ازدواج اینترنتی ۱۰۳

علل گرایش به ازدواج اینترنتی ۱۰۶

نظریاتی در باب ویژگی های فضای مجازی ۱۰۶

تئوری پردازش اطلاعات ۱۰۶

فرهنگ تشابه سازی و وانمود کردن ۱۰۸

اجتماعات مجازی ۱۰۹

نظریه پیوندهای خصوصی ۱۱۱

انواع سیستم های همسریابی ۱۱۳

وب سایت ها ۱۱۳

وبلاگ ها ۱۱۵

آسیب های ازدواج اینترنتی ۱۱۶

نتیجه گیری ۱۲۰

پیشنهادات ۱۲۱

فصل پنجم: آسیب شناسی تلفن همراه ۱۲۳

مقدمه ۱۲۳

مبانی فلسفی ۱۲۴

پیشنهادات ۱۳۱

فصل ششم: فرار مغزها ۱۳۵

مقدمه ۱۳۵

فرار مغزها و اتلاف سرمایه انسانی ۱۳۶

الگوهای فرار مغزها ۱۳۶

الگوی جهانگرا ۱۳۶

الگوی ملی گرا: ۱۳۸

الگوی نظریه دوگانگی ساختار ۱۳۹

نظریه تحصیل مغزها ۱۴۰

نظریه شکار مغزها ۱۴۰

۱۴۱ نقش نخبگان در فرآیند توسعه پایدار
۱۴۲ پیامدهای فرار مغزها بر توسعه فرهنگی - اجتماعی
۱۴۴ تحقیقات انجام شده در زمینه فرار مغزها
۱۴۶ پیشنهادات

فصل هفتم: شیطان پرستی و آسیب های نوپدید ناشی از آن ۱۵۱

۱۵۱ مقدمه
۱۵۲ پیام قرآن در مورد شیطان
۱۵۲ تعریف مفهومی شیطان
۱۵۳ ماسونری و فراماسونری
۱۵۳ کابالا
۱۵۳ اقسام شیطان پرستی
۱۵۴ شیطان پرستی در ایران
۱۵۷ آسیب شناسی اجتماعی شیطان پرستی
۱۶۳ نتیجه گیری
۱۶۴ پیشنهادات

بخش دوم

فصل اول: بزهکاری و ناهنجاری ۱۶۷

۱۶۷ مقدمه
۱۶۸ انحراف
۱۶۹ تنویریهای مرتبط با بزهکاری و ناهنجاری
۱۶۹ رویکرد بی سازمانی
۱۷۰ کولی
۱۷۰ تامس و زنانیکی
۱۷۰ اگ برن
۱۷۱ نظریه دورکیم
۴۱۷۲ نظریه رابرت کی مرتون - فشار ساختاری
۱۷۳ نظریه پارسونز
۱۷۳ نظریه تامس و زنانیکی
۱۷۴ نظریه بوم شناختی

۱۷۵ رویکرد کنترل اجتماعی
۱۷۶ پیوندهای اجتماعی هرشی
۱۷۸ نظریه هاوارد بیکر، ادوین لمرت، کای اریکسون - عکس العمل اجتماعی یا برچسب
۱۸۰ نظریه انتقال فرهنگی
۱۸۱ نظریه ادوین ساترلند - معاشرت گوناگون
۱۸۳ ارزیابی نظریه انتقال فرهنگی
۱۸۴ نظریه بلومر
۱۸۴ نظریه تضاد
۱۸۵ نظریه ریچارد کوئینی - طبقه، دولت، جرم :
۱۸۵ نظریه آلبرت کوهن
۱۸۶ نظریه دیوید ماتزا - بزهکاری و دنباله روی
۱۸۸ نظریه ریچارد کلواورد و لوید اوهلین - بزهکاری و فرصت
۱۸۸ نظریه کنترل اجتماعی - علل هیرشی از بزهکاری
۱۸۹ نظریه بوم شناسی انحراف - مکتب شیکاگو
۱۹۰ نظریه ویلیامزهاال (عوامل خانوادگی مؤثر بر بزهکاری)
۱۹۳ پیشنهادات
۱۹۳ راهکارهای پیشگیری
۱۹۳ راهکارهای درمانی

فصل دوم: حاشیه نشینی..... ۱۹۵

۱۹۵ تعاریف و مفاهیم
۱۹۶ دیدگاه های جامعه شناختی درباره حاشیه نشینی
۱۹۷ ویژگی های محلات و افراد حاشیه نشین ایران
۱۹۹ آثار و تبعات حاشیه نشینی
۲۰۱ سیاست ها و راهکارهای پیشنهادی

فصل سوم: خودکشی..... ۲۱۱

۲۱۱ مقدمه
۲۱۲ بررسی نظری خودکشی
۲۱۵ اهداف خودکشی
۲۱۶ چه چیزی به بحران خودکشی منجر می شود؟

۲۱۶	انواع خودکشی
۲۱۸	انواع خودکشی از نگاهی دیگر
۲۱۹	احساسات شخص خودکشی کننده
۲۱۹	شیوه های خودکشی
۲۲۰	عوامل تاثیر گذار بر پدیده خودکشی
۲۲۰	دیدگاه های مختلف راجع به خودکشی
۲۲۱	نظر ادیان مختلف در مورد خودکشی
۲۲۱	شاخص های مهم رفتاری قبل از خودکشی
۲۲۲	گروه های در معرض خودکشی
۲۲۲	خودکشی در میان مسلمانان
۲۲۳	خودکشی در ایران
۲۲۶	نتایج آماری خودکشی در ایران
۲۲۷	علائم هشدار دهنده
۲۲۷	چگونه می توان به فردی که قصد خودکشی دارد کمک نمود؟
۲۲۸	پیشنهادات

فصل چهارم: اعتیاد..... ۲۲۹

۲۲۹	مقدمه
۲۳۰	عوامل مؤثر بر اعتیاد
۲۳۶	تئوریهای مربوط به اعتیاد
۲۳۶	رویکرد کل نگر (Holistic Approach)
۲۳۷	اعتیاد از دیدگاه شرطی شدن
۲۳۸	نظریات یادگیری
۲۳۸	اعتیاد از دیدگاه روانکاوی
۲۳۹	نظریه های جامعه شناسی در تحلیل مسئله مواد مخدر
۲۴۰	نقش عوامل فرهنگی در گرایش به اعتیاد
۲۴۱	آموزش مهارتهای زندگی جهت پیشگیری از اعتیاد
۲۴۲	پیشنهادات
۲۴۲	بخش اجتماعی
۲۴۲	بخش خانواده

بخش سوم

فصل اول: شکاف نسل ها ۲۴۷

۲۴۷	مقدمه
۲۴۸	تعارض نسلی
۲۴۹	شکاف نسلی
۲۴۹	تئوری های جامعه شناسی
۲۴۹	کارل مارکس (تضاد و تغییر ارزشها)
۲۵۰	مارکس وبر:
۲۵۲	امیل دورکیم
۲۵۳	رونالد اینگلهارت
۲۵۴	آنتونی گیدنز
۲۵۶	کارل مانهایم
۲۵۶	جمع بندی نظریات مطرح شده:
۲۵۷	پیامدهای شکاف نسل ها
۲۵۸	اجتماعی شدن در دوره های مختلف
۲۵۸	پیشنهادات

فصل دوم: کودک آزاری ۲۶۱

۲۶۱	مقدمه
۲۶۳	انواع کودک آزاری
۱۶۴	کودک آزاری جسمی
۲۶۴	کودک آزاری جنسی
۲۶۴	کودک آزاری عاطفی یا روانی
۲۶۵	بی توجهی یا غفلت
۲۶۵	کودک آزاری نوین
۲۶۶	مدلهای نظری در کودک آزاری
۲۶۷	عوامل روانی کودک آزاری
۲۶۸	عوامل خانوادگی کودک آزاری
۲۶۸	عوامل محیطی کودک آزاری
۲۷۳	نتیجه گیری و پیشنهادات

۲۷۳	تغییر نگرش ها
۲۷۴	بحث آزاد در خصوص کودک آزاری
۲۷۴	ظرفیت و توانایی جامعه و خانواده
۲۷۴	توانمند سازی کودکان و مهارت های زندگی
۲۷۴	پایش و گزارش دهی
۲۷۵	خدمات ضروری و بازتوانی برای قربانیان
۲۷۵	تعهدات دولت
۲۷۵	قانون گذاری

فصل سوم: کودکان خیابانی

۲۷۷	مقدمه
۲۸۰	بررسی مفهومی پدیده کودکان خیابانی و انواع تقسیم بندی آن
۲۸۵	تئوریهای مرتبط با کودکان خیابانی
۲۸۵	نظریه انتخاب عقلانی و کودکان خیابانی
۲۸۵	نظریه فرهنگ فقر و کودکان خیابانی
۲۸۸	طرز اجتماعی
۲۸۹	تعریف مربوط به یورواستات
۲۹۰	مدل تحلیلی کودکان خیابانی
۲۹۱	طرز از خانواده
۲۹۱	طرز از آموزش
۲۹۱	طرز از اجتماع
۲۹۲	طرز از سکونت گاه
۲۹۲	طرز از اشتغال
	در عین حال، در پاسخ به این سؤال که چرا نحوه برخورد با کودکان را باید با چنین دقتی مورد
۲۹۴	بررسی قرار داد؟ دلایل زیادی وجود دارد.
۲۹۶	علل بروز پدیده کودکان خیابانی :
۲۹۸	اثرات زندگی در خیابان بر کودکان
۲۹۹	آمارها
۳۰۱	کودکان خیابانی در ایران
۳۰۴	نگهداری از کودکان خیابانی
۳۰۵	تاریخچه ساماندهی کودکان خیابانی در ایران

۳۰۷	اهداف
۳۰۷	نیروهای متخصص مورد نیاز
۳۰۸	نتیجه گیری
۳۰۸	پیشنهادات
۳۱۱	فصل چهارم: فرار از منزل
۳۱۱	مقدمه
۳۱۴	تعریف فرار
۳۱۴	انواع فرار
۳۱۵	انگیزه های فرار
۳۱۶	آمار و اطلاعات
۳۱۶	نظریه های جامعه شناختی
۳۱۶	نظریه کونینگ
۳۱۷	نظریه دورکیم
۳۱۷	نظریه سلسله مراتبی ساختار شخصیت
۳۱۸	سبب شناسی
۳۱۸	عوامل فردی
۳۲۰	عوامل خانوادگی نوع خانواده
۳۲۱	روابط در خانواده
۳۲۳	عوامل اجتماعی
۳۲۳	شبکه روابط اجتماعی
۳۲۳	وسایل ارتباط جمعی
۳۲۴	شهرنشینی
۳۲۴	تغییر ارزشها
۳۲۴	مشکلات اقتصادی
۳۲۵	ضعف نظارت اجتماعی
۳۲۶	پیامدهای فرار دختران
۳۲۶	پیامدهای فردی
۳۲۷	پیامدهای خانوادگی
۳۲۸	پیامدهای اجتماعی
۳۲۸	نتیجه گیری

۳۲۹.....	پیشنهادات
۳۳۳.....	فصل پنجم: روسپیگری
۳۳۲.....	مقدمه
۳۳۵.....	تعریف روسپیگری
۳۳۶.....	تاریخچه روسپیگری در جهان
۳۳۷.....	روسپیگری در ایران
۳۳۸.....	روسپیگری در قوانین ایران
۳۳۸.....	جمع بندی مقایسه قوانین کشورهای مختلف
۳۳۹.....	طبقه بندی زنان روسپی
۳۴۱.....	روسپیگری و شیوه های برخورد با آن
۳۴۱.....	علل گرایش به روسپیگری
۳۴۵.....	پیامد روسپیگری چیست؟
۳۴۶.....	پیشنهادات
۳۴۷.....	فصل ششم: طلاق
۳۴۷.....	مقدمه
۳۴۸.....	تعریف طلاق
۳۴۹.....	تئوریهای مرتبط با طلاق
۳۴۹.....	تئوری آنومی
۳۵۰.....	بحران ارزش ها
۳۵۲.....	از هم گسیختگی خانواده
۳۵۳.....	عوامل اجتماعی طلاق
۳۵۳.....	خانواده
۳۵۵.....	تغییر ارزشها، نگرش ها و هنجارها
۳۵۶.....	طلاق در جامعه شهری و روستایی
۳۵۶.....	سستی روابط اجتماعی در جامعه صنعتی
۳۵۶.....	قشر بندی اجتماعی و طلاق
۳۵۷.....	ناهنجاری های اجتماعی و طلاق
۳۵۷.....	وسایل ارتباط جمعی و طلاق
۳۵۸.....	استقلال مالی زن

۳۵۸.....	انتظارات ازدواج
۳۵۸.....	دگرگونی درنگرش های زنان
۳۵۸.....	دگرگونی ارزش های دینی و فرهنگی
۳۵۹.....	تغییرات قانونی
۳۵۹.....	سن زوجین و طلاق
۳۶۰.....	نظر اسلام پیرامون طلاق
۳۶۱.....	تأثیر طلاق
۳۶۱.....	تأثیر طلاق بر والدین
۳۶۲.....	تأثیر طلاق بر فرزندان
۳۶۳.....	پیشنهادات
۳۶۵.....	منابع فارسی
۳۷۱.....	منابع انگلیسی

مقدمه

در سال‌های اخیر مسائلی همچون مشکلات اجتماعی، ناهنجاری‌های اجتماعی و مفاسد اجتماعی به شکل آسیب‌های اجتماعی از اهمیت خاصی برخوردار گردیده است. با نگاهی به تاریخ جوامع بشری انحرافات اجتماعی غالباً در اشکال قتل، دزدی، جرایم جنسی (زنا و لواط) و... مطرح بوده است. ولی با توجه به عصر ارتباطات و فن‌آوری مشکلات اجتماعی نیز شکل و فرم دیگری یافته است و در عناوین مواد مخدر، تلفن همراه، رایانه و اینترنت، روسپیگری و... به شکل پیچیده‌ای مطرح می‌باشد. مهمترین نکته در بحث آسیب‌های اجتماعی این است که نه تنها افراد بلکه اجتماعاتی همچون خانواده، مراکز آموزشی و شغلی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد، خصوصاً در عصر حاضر به دلیل تغییر در بنیان‌های ارزشی و هنجاری و عصر جهانی شدن، به نظر می‌رسد مسایل اجتماعی ناشی از نوع روابط انسانی باشد که جامعه را به طور جدی تهدید می‌کند و با گسترش رو به تزاید خود مانع اجابت بسیاری از درخواستهای مطلوب می‌گردد. بر همین اساس اگر سلامت جامعه را مترادف با تعادل اجتماعی بدانیم مشکل اجتماعی ناشی از عدم تعادل در ساختار جامعه است. پس در بحث از آسیب‌های اجتماعی نیاز است تا به ریشه‌یابی عدم تعادل‌ها پرداخته شود. در بحث و بررسی ریشه‌ها، توسعه فن‌آوری با برخورداری از پیشرفت‌های الکترونیکی مرزهای سنتی را عملاً از بین برده و شکافها اندک و شاید به هیچ تبدیل شده است. این فرآورده‌های

فرهنگی ابزار مهمی برای انتقال فرهنگ می‌باشد، چنانچه در یک زمان کوتاه اطلاعات زیادی به سراسر جهان عرضه می‌گردد و بدنبال آن هر دسته و گروهی می‌توانند فرهنگ ویژه خود را در سطح ملی / فراملی پیدا کند. علیرغم ماهیت این مشکلات و صرفه نظر از آنکه متخصصان چگونه به آن می‌نگرند و آن را جرم یا بیماری تلقی می‌کنند از دیدگاه روانشناسی بررسی نوع رفتار و راه کارهای برخورد با آن بسیار پراهمیت می‌باشد، لذا کتاب حاضر با این ایده و نگاه تدوین شده است تا علاوه بر بررسی آسیب‌های اجتماعی رایج در جامعه و دهه کنونی، تئوری‌های موجود در باب شکل‌گیری آسیب‌های خاص به راهکارهای عملی برخورد با آن نیز بپردازد و در کنار سایر کتب موجود در جوامع

علمی و دانشگاهی بعنوان کتب درسی نیز در رشته های علوم تربیتی و اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. تمرکز اصلی کتاب بر آسیب‌های نویدید اجتماعی از قبیل ماهواره و آسیب‌های ناشی از آن ، اعتیاد به اینترنت، ازدواج اینترنتی، چت، فرار از منزل، مشکلات تلفن همراه و... می باشد که در سه بخش و ۱۷ فصل تدوین شده است. امید که مورد استقبال و استفاده دانشجویان و دانش پژوهان تمامی رشته های دانشگاهی علی الخصوص رشته های علوم انسانی و تربیتی قرار گیرد.

مهرانگیز شعاع کاظمی و مهرآور مومنی جاوید

تابستان ۱۳۹۰